Oxygen
ΤΑΞΙΔΙ
ΤΕΥΧΟΣ 13 • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1999
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ 4 ΜΗΝΕΣ

ΒΑΪΜΑΡΗ η πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης

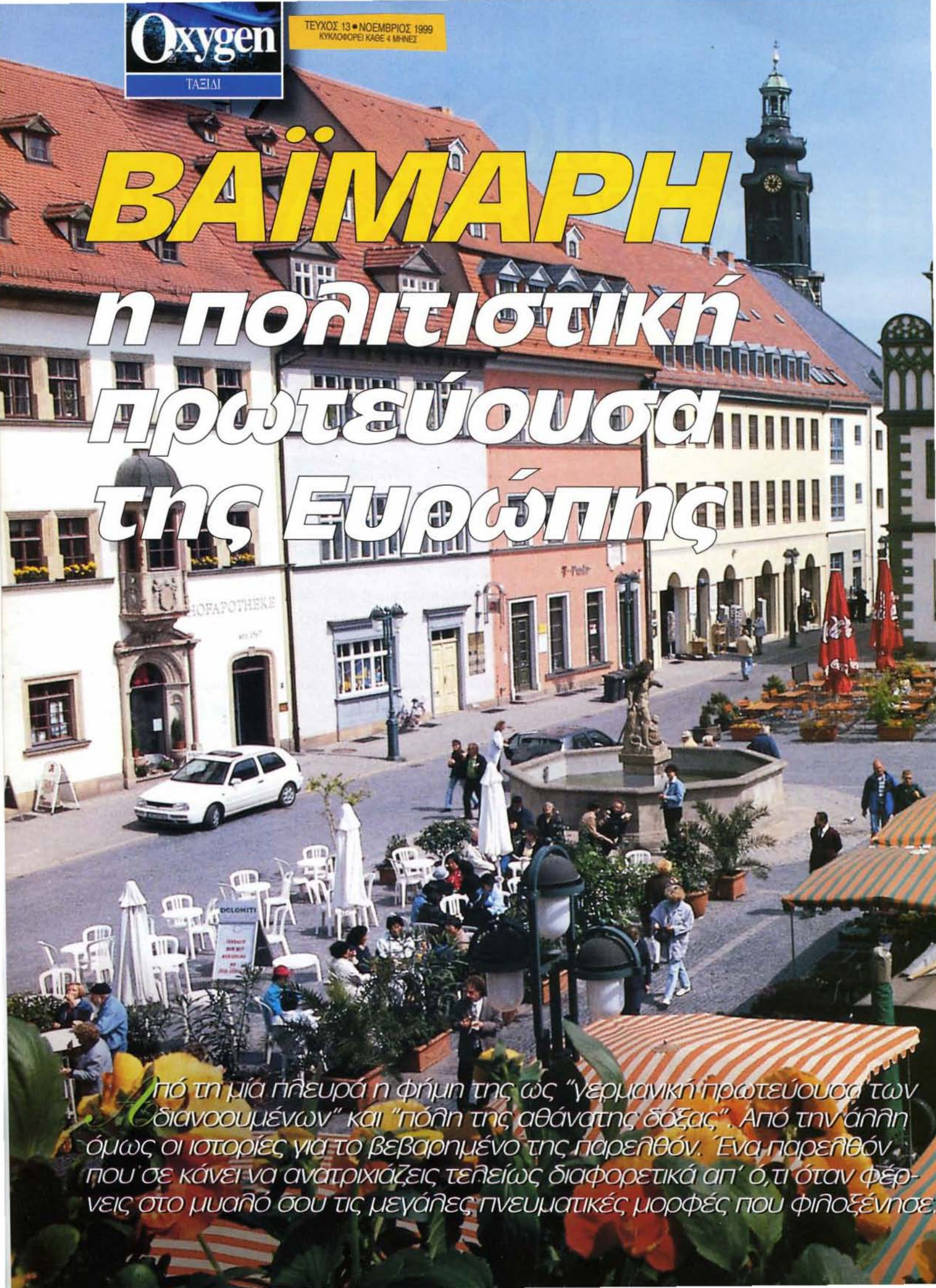

Από τη μία πλευρά η φήμη της ως "γερμανική πρωτεύουσα των διανοουμένων" και "πόλη της αθάνατης δόξας". Από την άλλη όμως οι ιστορίες για το βεβαρημένο της παρελθόν. Ένα παρελθόν που σε κάνει να ανατριχιάζεις τελείως διαφορετικά απ' ό,τι όταν φέρνεις στο μυαλό σου τις μεγάλες πνευματικές μορφές που φιλοξένησε

με ένα παρελθόν γεμάτο ανθρωπισμό και βαρβαρότητα

ΚΕΙΜΕΝΟ
Χριστίνα Βάζου
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

"Πού θα βρείτε τόσα πολλά καλά σε ένα τόσο μικρό κομμάτι γης; ...Μείνετε κοντά μας, ...επιλέξτε τη Βαϊμάρη για να εγκατασταθείτε. Από εκεί οδηγούν οι πύλες και οι δρόμοι σε όλες τις άκρες του κόσμου."

Με αυτά τα λόγια έπεισε ο φημισμένος γερμανός ποιητής και συγγραφέας Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832), το 1823, τον νεαρό Johann Peter Eckermann να εγκατασταθεί στην πόλη που τόσο αγαπούσε και στην οποία ζούσε ήδη σχεδόν μισό αιώνα.

Απο τότε έχουν περάσει 176 χρόνια και η Βαϊμάρη παραμένει μία από τις γερμανικές πόλεις με διεθνή φήμη. Φέτος είναι επιπλέον και "πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης 1999". Αυτό το γεγονός είναι άγνωστο στο ευρύ κοινό. Έχουμε συνηθίσει να αντιπροσωπεύουν τον θεσμό αυτό μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις, και όχι μία πόλη 56.000 κατοίκων.

Στην πόλη της Βαϊμάρης και τη γύρω περιοχή έχουν διαδραματιστεί πολλά ανά τους αιώνες.

Από τη μυθική πόλη του γερμανικού κλασικισμού πέρασαν και έδρασαν εκτός από τον Goethe και άλλες μεγάλες προσωπικότητες του πνευματικού κόσμου. Μεταξύ άλλων ο φιλόσοφος και ποιητής Christoph Martin Wieland (1733-1813), ο ποιητής Friedrich Schiller (1759-1805), ο φιλόσοφος και θεολόγος Gottfried Herder (1744-1804), οι συνθέτες Johann Sebastian Bach (1685-1750), Franz Liszt (1811-1886) και Richard Wagner (1813-1883) και ο μεταγενέστερος μουσικός Richard Strauss (1864-1969). Εκεί βρισκόταν επίσης, μεταξύ του 1518 και του 1540 πολύ συχνά, και ο σημαντικός γερμανός μεταρρυθμιστής Martin Luther (1483-1564). Από το 1897 έως τον θάνατό του το 1900 έζησε στη Βαϊμάρη και ο φιλόσοφος και συγγραφέας Friedrich Nietzsche.Το αρχείο του, το οποίο μετατράπηκε μετά το θάνατό του σε τόπο μνήμης, έκλεισε το 1945 ύστερα από την παρέμβαση της σοβιετικής στρατιωτικής διοίκησης. Με την αλλαγή του καθεστώτος (1989-1990) ξανάνοιξε η ειδικά διαμορφωμένη βίλα για το κοινό.

Αλλά η μικρή αυτή πόλη της Θουριγγίας έχει μείνει στην ιστορία και για άλλους λόγους. Στο κεντρικό της θέατρο συνήλθε το Φεβρουάριο του 1919 η γερμανική εθνοσυνέλευση για να επεξεργαστεί το νέο σύνταγμα, το οποίο για πρώτη φορά παρείχε στους Γερμανούς όλα τα βασικά δημοκρατικά δικαιώματα. Η Γερμανία του 1919-1933 είναι γνωστή ως "Δημοκρατία της Βαϊμάρης" (Weimarer Republik). Το θέατρο (τέως αυλικό θέατρο) απέκτησε στα πλαίσια της εθνοσυνέλευσης του 1919 το σημερινό του όνομα: "Γερμανικό Εθνικό Θέατρο".

Την ίδια χρονιά γεννήθηκε στη Βαϊμάρη το κίνημα του Bauhaus. Στην πλατεία του θεάτρου και απέναντι από το μνημείο του Goethe και του Schiller βρίσκεται το ομώνυμο μουσείο με πολλά εκθέματα από την εποχή της άνθισης του Bauhaus. Ήδη από το 1860 λειτουργούσε σ' αυτή την επαρχιακή πόλη σχολή καλών τεχνών. Το 1907 ιδρύθηκε από τον βέλγο αρχιτέκτονα Henry van de Velde (1864-1969), ο οποίος δούλευε στη Βαϊμάρη από το 1902, μία βιοτεχνική σχολή με αντικείμενο τις καλές τέχνες. Ο ίδιος αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη Γερμανία ως "ανεπιθύμητος ξένος" μετά το ξέσπασμα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Τη θέση του ανέλαβε ο Walter Gropius (1883-1969). Το 1919 ο Walter Gropius ένωσε τις δύο σχολές δίνοντάς τους το όνομα "Bauhaus". Το Bauhaus συγκέντρωσε όλα τα μεγάλα ονόματα της εποχής, μεταξύ των οποίων ήταν ο Paul Klee, ο

◆ Το Γερμανικό Εθνικό Θέατρο έχει συμβάλει πολύ στη σημερινή φήμη της Βαϊμάρης ως πόλη της τέχνης και του πολιτισμού. Μπροστά του βρίσκεται το μνημείο για τους ποιητές Goethe και Schiller. Δεξιά από το κτίριο του θεάτρου διακρίνεται το μεγαλύτερο πολυκατάστημα της πόλης. Το κτίριο, το οποίο ξαναχτίστηκε εξαρχής το 1908 πάνω στα παλιά θεμέλια του 1700, καταστράφηκε από βομβαρδισμούς τον Φεβρουάριο του 1945. Παρ' όλες τις δύσκολες συνθήκες των μεταπολεμικών χρόνων μπόρεσε να ξαναχτιστεί πολύ γρήγορα. Εγκαινιάστηκε στα εκατοστά ενενηκοστά ενατά γενέθλια του Goethe στις 28 Αυγούστου 1948 παρουσιάζοντας το πρώτο μέρος του "Φάουστ".

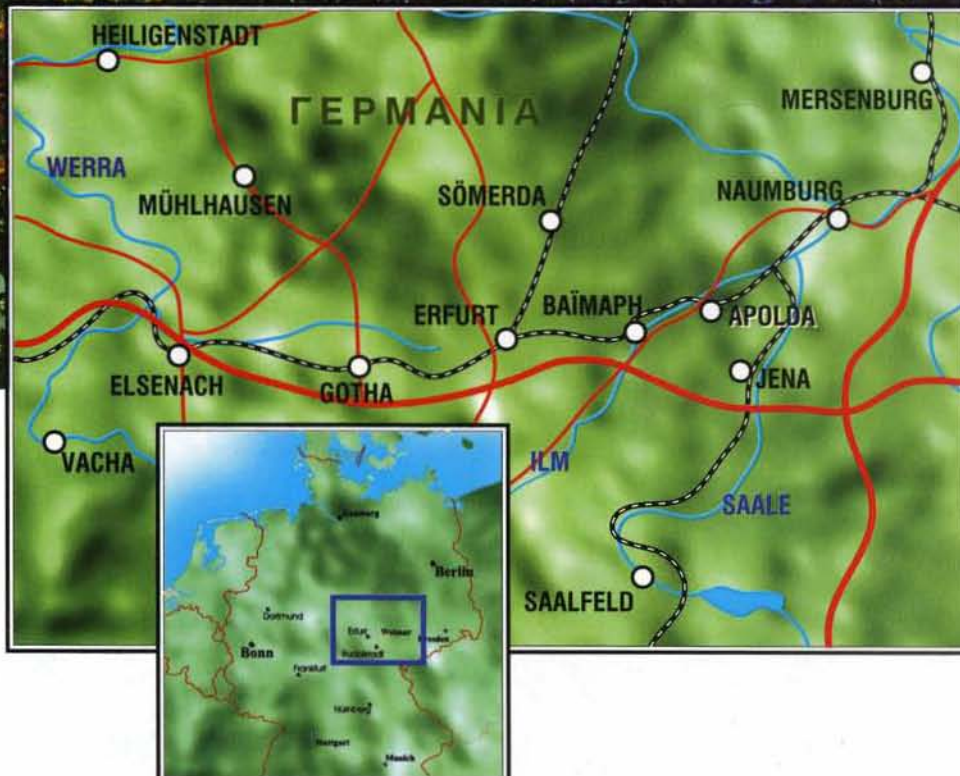

Wassily Kadinsky, ο Laszlo Moholy- Nagy, ο Lyonel Feininger, ο George Muche και ο Johannes Itten.

Εντυπώσεις από τη Βαϊμάρη

Ταξίδεψα στη Βαϊμάρη το Μάιο του 1999. Δύο γεγονότα μού κέντρισαν ιδιαίτερα το εν-

◆ **1,2.**Τον Φεβρουάριο του 1945 βομβαρδίστηκε το κέντρο της Βαϊμάρης από αγγλικά και αμερικανικά βομβαρδιστικά. Μεταξύ των κτιρίων που καταστράφηκαν ήταν και το σπίτι του Friedrich Schiller(1). Στον ίδιο βομβαρδισμό καταστράφηκε η δυτική πλευρά του σπιτιού του Goethe(2). Ήδη όμως το 1949, όταν γιορτάστηκαν τα 200στά γενέθλια του ποιητή, ξανάνοιξε τις πύλες του στο κοινό. Το 1993 ανακαινίστηκε το εσωτερικό του.

3.Το σπίτι του Friedrich Schiller (1759-1805).

Ο φημισμένος γερμανός ποιητής Friedrich Schiller ήρθε το 1787 στη Βαϊμάρη για να γνωρίσει τον Goethe και να δημιουργήσει μία επαγγελματική βάση ως ποιητής. Το 1789 διορίστηκε στην κοντινή πόλη Jena ως καθηγητής της ιστορίας. Το 1799 εγκαταστάθηκε ξανά μαζί με την οικογένειά του στη Βαϊμάρη και τρία χρόνια αργότερα μετακόμισε στο σπίτι που σήμερα είναι γνωστό ως "σπίτι του Schiller".

Μετά από τον θάνατο της γυναίκας του, το 1826, το σπίτι πουλήθηκε και δημοπρατήθηκε ένα μεγάλο μέρος του εξοπλισμού του. Το 1847 ήρθε στην κατοχή του συμβουλίου της πόλης με σκοπό να διατηρηθεί εις μνήμη του Schiller. Το σπίτι βρίσκεται σήμερα στον κύριο εμπορικό δρόμο της Βαϊμάρης και είναι ανοιχτό για το κοινό. Ενώνεται με το μουσείο του Schiller, το οποίο εγκαινιάστηκε το 1988.

4.Το κτίριο του δημαρχείου, το οποίο καταστράφηκε στο παρελθόν δύο φορές ολοσχερώς από πυρκαγιά (1424, 1837), στάθηκε τυχερό κατά τους αγγλικούς και αμερικανικούς βομβαρδισμούς τον Φεβρουάριο του 1945.

Στη φωτογραφία φαίνεται η κατεστραμμένη βόρεια πλευρά της πλατείας.

διαφέρον. Από τη μία πλευρά γνώριζα τη φήμη της ως "γερμανική πρωτεύουσα των διανοουμένων" και "πόλη της αθάνατης δόξας" όπως την αποκάλεσε ο συγγραφέας Thomas Mann. Από την άλλη πλευρά όμως είχα ακούσει και τις ιστορίες για το βεβαρημένο της παρελθόν. Ένα παρελθόν που σε κάνει να ανατριχιάζεις τελείως διαφορετικά απ' ό,τι όταν φέρνεις στο μυαλό σου τις μεγάλες πνευματικές μορφές που φιλοξένησε.

"Αυτό που δεν επιτρέπεται είναι να υπερηφανεύεται κανείς για τον Goethe και να αποσιωπά τον Hitler. Υπάρχει ο Goethe και ο Hitler, ο ανθρωπισμός και η κτηνωδία."

Το παραπάνω απόσπασμα από το έργο του Richard Alewyn "Ο Goethe ως άλλοθι; 1949" τονίζει τις δύο όψεις της Βαϊμάρης, η οποία έπαιξε θετικό ρόλο στην άνοδο του Adolf Hitler και του κόμματός του NSDAP πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στα περίχωρα της Βαϊμάρης λειτούργησε μάλιστα, από το 1937 έως το τέλος του πολέμου, το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Buchenwald. "Ο αέρας μύριζε καμένο ανθρώπινο κρέας. Έκαιγαν τα πτώματα στο κρεματόριο και ανάλογα με τη φορά του ανέμου η μυρωδιά σκορπιζόταν στη γύρω περιοχή. Δεν μπορεί να μην έφτανε και στα ρουθούνια των κατοίκων της Βαϊμάρης!". Αυτά τα λόγια ειπώθηκαν από έναν πρώην γάλλο κρατούμενο σε συνέντευξη που έδωσε σε γερμανική εφημερίδα, στα πλαίσια των εκδηλώσεων μνήμης που διοργανώνονται φέτος στους χώρους του Buchenwald.

Πηγαίνοντας στο μουσείο του Bauhaus, όπου παρακολούθησα ένα ντοκιμαντέρ για τη σύντομη ιστορία του κινήματος, συνειδητοποίησα περισσότερα πράγματα για την ντόπια κοινωνία της Βαϊμάρης. Οι συντηρητικές της τάσεις και η γραφειοκρατία δυσκόλεψαν ήδη τον Goethe κατά τη διεξαγωγή του έργου του. Κατάφερε ωστόσο να μεταμορφώσει τη

μικροαστική πόλη της Βαϊμάρης σε "πνευματική πρωτεύουσα της Γερμανίας". Μετά τον θάνατό του όμως (1832) λέγεται ότι η πόλη κατέληξε σε "Πομπηία του γερμανικού πνεύματος". Αλλά και ο ουγγρικής καταγωγής πιανίστας και συνθέτης Franz Liszt για παράδειγμα, αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες. Μετοίκισε το 1848 στη Βαϊμάρη. Σκοπός του ήταν να απελευθερώσει την πολιτιστική της ζωή από το "μουσειακό" της πάγωμα και να αποκαταστήσει τη διεθνή της φήμη. Η αυλική γραφειοκρατική στάση των αρχών και η επαρχιακή νοοτροπία τον εμπόδισαν να συνεχίσει τον αγώνα του. Πικραμένος εγκατέλειψε τη Βαϊμάρη το 1861 και πήγε στην Ιταλία. Όταν ξαναγύρισε μετά από 8 χρόνια αφιερώθηκε ολοκληρωτικά στη μουσική.

Παρόμοια προβλήματα αντιμετώπισε και το πρωτοποριακό κίνημα του Bauhaus. Στα μάτια των αστών της Βαϊμάρης οι καλλιτέχνες που μαζεύτηκαν στην πόλη το 1919 έμοιαζαν με τους μεταγενέστερους χίπηδες της δεκαετίας του '60. Από τις αρχές του 1920 άρχισαν

◆ Η ρωσο-ορθόδοξη εκκλησία στο ιστορικό νεκροταφείο. Η εκκλησία εγκαινιάστηκε το 1862, μετά τον θάνατο της Maria Pawlowna (1859), της κόρης του ρώσου τσάρου Παύλου Ι και συζύγου του δούκα Carl Friedrich. Είχε εκφράσει την επιθυμία να θαφτεί σε ρωσο-ορθόδοξο περιβάλλον. Το χώμα πάνω στο οποίο χτίστηκε η εκκλησία μεταφέρθηκε ειδικά για αυτόν τον σκοπό από την πατρίδα της. Κατά τη διάρκεια της 55χρονης παραμονής της στη Βαϊμάρη, η Maria Pawlowna κέρδισε την εκτίμηση του πληθυσμού χάρη στο μεγάλο της ενδιαφέρον για τα κοινά. Χάρη σε εκείνη δημιουργήθηκαν παιδικοί σταθμοί και άλλες κοινωφελείς εγκαταστάσεις. Πέρα από αυτό συνέβαλε σημαντικά στη μουσική ζωή της πόλης.

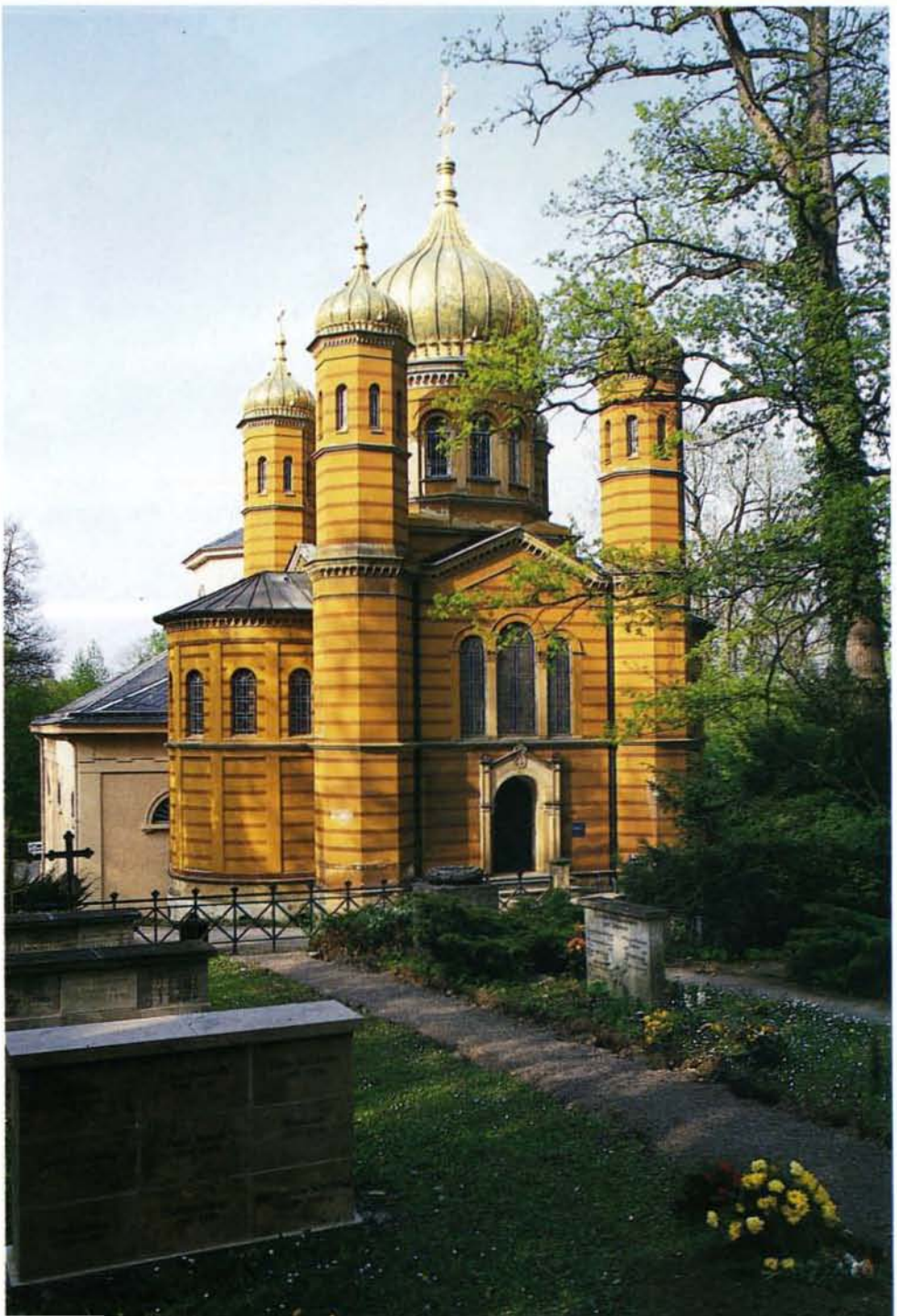

να διαμαρτύρονται και να μην ανέχονται πλέον τις μεγάλες συνεστιάσεις και γιορτές, τη δυνατή μουσική και τα μακριά μαλλιά. Από το 1923 το Bauhaus χαρακτηρίστηκε "κομμουνιστικό κίνημα" και οι κάτοικοι της Βαϊμάρης έβλεπαν να περιτριγυρίζονται από εχθρούς. Το 1925 οι καλλιτέχνες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη και εγκαταστάθηκαν στην πιο φιλελεύθερη πόλη Dessau.

Μία βόλτα στην πόλη

Κατά την περιπλάνησή μου στη Βαϊμάρη και τη γύρω περιοχή είχα για οδηγό 23 ειδικά διαμορφωμένα πλατό με κείμενα (σε γερμανική και αγγλική γλώσσα), φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό. Πρόκειται για υπαίθρια περίπτερα τα οποία είναι τοποθετημένα σε πολλά κεντρικά σημεία. Προσδοκούν να ταξιδέψουν τους επισκέπτες διαμέσου τριακοσίων χρόνων τοπικής ιστορίας. Οι αναρτημένες πληροφορίες αναφέρονται σε γεγονότα-κλειδιά και χαρακτηριστικές ιστορίες της πόλης και των κατοίκων της.

◆ 1.Το σπίτι του Johann Wolfgang von Goethe (καφέ σπίτι στο βάθος).
Ένα από τα πιο σημαντικά μνημεία της Βαϊμάρης, βρίσκεται σε ένα αντιπροσωπευτικό αστικό σπίτι, στη νοτιοδυτική πλευρά της πλατείας Frauenplan. Χτίστηκε το 1709. Το 1782 μετακόμισε σε αυτό ο Goethe. Ο ίδιος διαμόρφωσε τους εσωτερικούς του χώρους. Το σπίτι λειτούργησε για 50 χρόνια ως "πνευματικό κέντρο" της Γερμανίας. Παράλληλα απόκτησε μουσειακή αξία χάρη στις πολύτιμες συλλογές του ποιητή. Μόνο μετά τον θάνατο και του τελευταίου απογόνου του Goethe, το 1885, μπόρεσε το σπίτι να ανοίξει ως μουσείο στο κοινό.
2.Το μουσείο του Bauhaus στην πλατεία του θεάτρου. Μεγάλη έμφαση δόθηκε κατά τη διαμόρφωση του μουσείου στο κίνημα του Bauhaus που είχε, μέχρι το 1925, την έδρα του στη Βαϊμάρη. Το μουσείο φιλοξενεί επίσης περισσότερα από 500 εκθέματα που σκιαγραφούν την καλλιτεχνική εξέλιξη στην πόλη μεταξύ του 1900 και του 1930. Μπροστά από το μουσείο βρίσκεται μία μεγάλη φωλιά πελαργών. Παρόμοιες έχουν τοποθετηθεί στα πλαίσια της πολιτιστικής πρωτεύουσας και σε άλλα σημεία της πόλης.
3.Το φωτεινό κτίριο στο βάθος είναι η βιβλιοθήκη της Anna Amalia. Υπήρχε ήδη από το 1691, αλλά αναπτύχθηκε από τη φιλότεχνη δούκισσα και τον γιο της. Τη χρονιά που πέθανε ο Goethe, ο οποίος είχε αναλάβει από το 1819 την επίβλεψη της βιβλιοθήκης, υπήρχαν στα ράφια της περίπου 130.000 τόμοι. Σήμερα λειτουργεί ως ερευνητικό κέντρο για την ιστορία της φιλοσοφίας του πολιτισμού και έχει στην κατοχή της 850.000 τόμους. Δεξιά από τη βιβλιοθή-

Διαβάζοντας κάποια ιστορικά κείμενα στα πλατό αυτά, πληροφορήθηκα ότι η Βαϊμάρη έφτασε στην κορυφή της κλασικής γερμανικής φιλολογίας χάρη στο ενδιαφέρον της δούκισσας Anna Amalia (1739-1807). Η Anna Amalia παντρεύτηκε το 1756 τον δούκα της Σαξονίας (Sachsen), της Βαϊμάρης (Weimar) και του Άϊζεναχ (Eisenach) Ernst August II Constantins (1737-1758). Εκείνος πέθανε όμως πολύ σύντομα και επομένως ανέλαβε η σύζυγός του για σχεδόν 20 χρόνια τη διακυβέρνηση της περιοχής στο όνομα του ανήλικου γιου τους Carl August. Το 1772 κάλεσε στη Βαϊμάρη τον ποιητή Christoph Martin Wieland για τη διαπαιδαγώγηση του νεαρού μαθητή. Με το πέρασμα των χρόνων έφερε και άλλους σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών στην αυλή.

Το παράδειγμα της μητέρας του το ακολούθησε ο δούκας Carl August μόλις ενηλικιώθηκε. Χάρη σε εκείνον εγκαταστάθηκε στη Βαϊμάρη ο 26χρονος γερμανός διανοούμενος Johann Wolfgang von Goethe, ο οποίος

κη βρίσκεται από το 1951 η μουσική σχολή "Franz Liszt". Στο κτίριο αυτό έζησε ο δούκας Carl August για σχεδόν 30 χρόνια με την οικογένειά του. Η πλατεία της Δημοκρατίας (τέως πλατεία των δουκών) μπροστά από τα δύο ιστορικά κτίρια φιλοξενεί το άγαλμα του έφιππου δούκα Carl August. Τα θεμέλια τέθηκαν στις 3 Σεπτεμβρίου 1857, στα 100στά γενέθλια του. Ακριβώς 20 χρόνια μετά, στην 100στή επέτειο από την ημέρα που ανέλαβε την εξουσία, το άγαλμα αποκαλύφτηκε στο κοινό.

4. Το εξοχικό σπίτι του Goethe στο πάρκο. Ο Goethe έζησε και εργάστηκε από το 1776 έως το 1782 στο σπίτι αυτό. Αλλά και αφού μετακόμισε στο κέντρο της Βαϊμάρης το επισκεπτόταν πολύ συχνά. Από εκεί έγραψε πάνω από 800 γράμματα στη φίλη και ερωμένη του Charlotte von Stein. Το 1788 ο Goethe κατά τη διάρκεια μιας βόλτας στο πάρκο συνάντησε και ερωτεύτηκε την Christiane Vulpius, η οποία τον πλησίασε ζητώντας του μια χάρη για τον αδελφό της. Από τότε το εξοχικό του σπιτάκι έγινε ο τόπος των μυστικών τους συναντήσεων.

5. Το αντίγραφο του εξοχικού σπιτιού τού Goethe στο πάρκο. Στα πλαίσια της πολιτιστικής πρωτεύουσας "Βαϊμάρη 1999" κατασκευάστηκε ένα ακριβές αντίγραφο του εξοχικού του Goethe. Όσοι επισκέπτονται μόνο το δεύτερο σπίτι μπορούν να είναι σίγουροι ότι γνωρίζουν ακριβώς πώς είναι το αυθεντικό και έχουν το επιπλέον προτέρημα ότι μπορούν να αγγίξουν όλα τα αντικείμενα. Και, καθώς θα σταθεί κανείς μπροστά του, εύλογα θα αναρωτηθεί πόσο αληθινή είναι η πραγματικότητα. Ποια είναι η αξία της από τη στιγμή που όλα μπορούν να αναπαραχθούν.

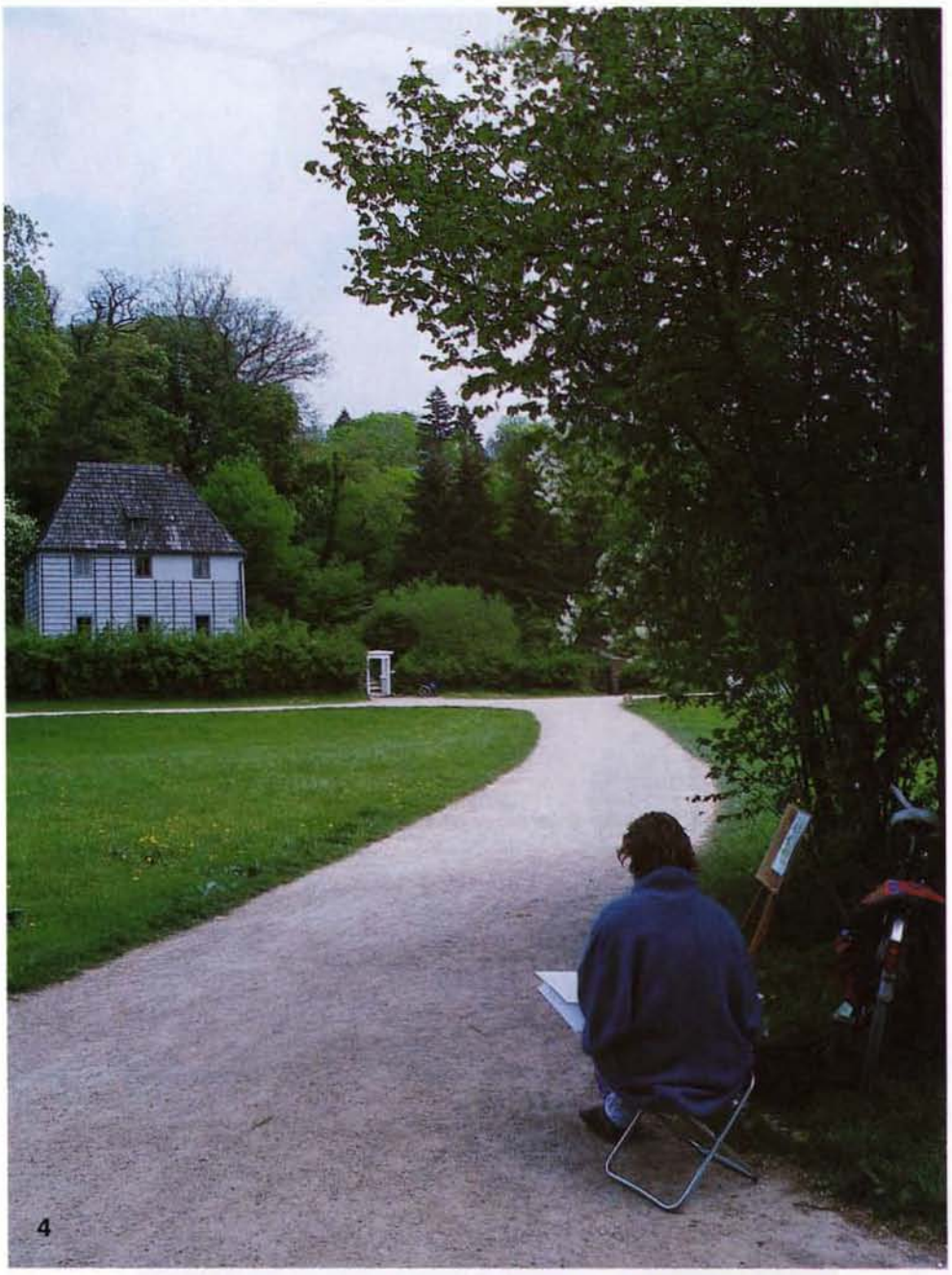

4

5

με τη σειρά του προσέλκυσε σημαντικούς γερμανούς ποιητές, φιλόσοφους και καλλιτέχνες. Αλλά και από την υπόλοιπη Ευρώπη έρχονταν συγγραφείς στη Βαϊμάρη, όπως η γαλλίδα Germaine de Stael και ο πολωνός εθνικός ποιητής Adam Mickiewicz, για να βρεθούν κοντά του. Τα 57 χρόνια, στα οποία ο Goethe έζησε στη μικρή αυτή πόλη, χαρακτηρίζονται ως "η χρυσή εποχή" της Βαϊμάρης.

Πολλά λέγονται για την προσωπική ζωή του μεγάλου ποιητή, ο οποίος παντρεύτηκε το 1806 την κόρη του αρχειοθέτη της αυλής, Christiane Vulpius (1762-1827), με την οποία διατηρούσε δεσμό από το 1788. Την ερωτεύτηκε κεραυνοβόλα κατά τη διάρκεια ενός περιπάτου, αλλά η σχέση τους έμεινε κρυφή για πολλά χρόνια, προφανώς λόγω των διαφορετικών κοινωνικών στρωμάτων στα οποία κινούνταν. Την συναντούσε κρυφά στο λιτό του εξοχικό σπίτι, στο μεγάλο πάρκο της Βαϊμάρης. Στο ίδιο σπίτι συναντούσε χρόνια πριν και τη φίλη και ερωμένη του Charlotte von Stein (1742-1827).

Το σπίτι του Goethe στο πάρκο είναι, παράλληλα με το σπίτι του στο κέντρο της πόλης, ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα που μπορεί να επισκεφτεί κάποιος. Βρίσκεται σε έναν πολύ όμορφο κήπο, τον οποίο είχε διαμορφώσει ο ίδιος ο ποιητής κατά τα αγγλικά πρότυπα. Αρχικά θέλησε ο Goethe να αγοράσει το σπίτι το 1776 σε πλειστηριασμό. Του το χάρισε όμως ο δούκας Carl August. Στόχος του ήταν να δέσει τον σημαντικό αυτόν άνθρωπο με τη Βαϊμάρη, όπως και έκανε.

◆ 1.Ενημερωτικό "περίπτερο" στην πλατεία του Goethe Η εγκατάσταση "ταξίδι στον χρόνο με τα πόδια στη Βαϊμάρη" οδηγεί το κοινό διαμέσου τριακοσίων χρόνων τοπικής ιστορίας. Εγκαινιάστηκε στις 28 Μαρτίου στα πλαίσια των εκδηλώσεων της πολιτιστικής πρωτεύουσας. Στην φωτογραφία απεικονίζεται ένα από τα 23 ειδικά διαμορφωμένα περίπτερα στην πλατεία του Goethe. Μεταξύ άλλων πληροφορείται ο επισκέπτης ότι από την Βαϊμάρη πέρασε το 1912 ο Τσέχος συγγραφέας Franz Kafka και ερωτεύτηκε κεραυνοβόλα μία νεαρή γερμανίδα. Από το ηχείο ακούγεται ένα απόσπασμα με τις εντυπώσεις του από τις μέρες εκείνες.

2.Το μνημείο των δύο μεγάλων ποιητών Goethe και Schiller βρίσκεται ακριβώς μπροστά από το εθνικό θέατρο. Εγκαινιάστηκε στις 4 Σεπτεμβρίου του 1857 κατά την επέτειο των 100στων γενεθλίων του δούκα Carl August. Στα δεξιά στέκεται ο Goethe και αριστερά του ο Schiller. Το μνημείο έχει την επιγραφή: "Στο ζευγάρι ποιητών Goethe και Schiller. Η πατρίδα". Το μνημείο αυτό δεν είναι μονάχα πολυφωτογραφημένο αλλά υπάρχουν και αντίγραφά του στις ΗΠΑ, στο San Francisco και το Cleveland.

◆ Το παλάτι της πόλης καταστράφηκε και χτίστηκε αρκετές φορές εξαρχής. Από το αρχικό κάστρο της Βαϊμάρης έχει σωθεί μόνο το κάτω μέρος του πύργου και το νοτιοδυτικό κτίριο της εισόδου, που από τον 19ο αιώνα ονομάζεται και "Bastille" και απέκτησε αργότερα αναγεννησιακή μορφή.

Κατά την επίσκεψή μου στο σπίτι μαγεύτηκα από το γαλήνιο και όμορφο περιβάλλον του πάρκου. Καθώς θαύμαζα τα πολύχρωμα λουλούδια στον κήπο με σταμάτησε ένα ηλικιωμένο ζευγάρι. Με ρώτησαν αν το παγκάκι που βρισκόταν μπροστά μας ήταν εκείνο στο οποίο κάθονταν ο μεγάλος ποιητής με την αγαπημένη του Christiane και αντάλλαζαν γλυκόλογα. Δεν μπορούσα να τους απαντήσω. Το μόνο που ήξερα ήταν ότι ο Goethe είχε γράψει καθισμένος σε αυτόν τον κήπο, πάνω από 800 γράμματα στην ερωμένη του Charlotte von Stein, πολύ πριν γνωρίσει την Christiane. Φαίνεται ότι το ηλικιωμένο ζευγάρι έψαχνε απλώς μία ευκαιρία για να φωτογραφηθεί. Τα δύο γεροντάκια μού έδωσαν τη μηχανή τους, κάθισαν στο παγκάκι και, ενώ η γυναίκα έδινε ένα πεταχτό φιλί στο συνοδό της, μου έκανε νόημα να τους αποθανατίσω.

Καθώς συνέχισα τη βόλτα μου αντίκρισα με έκπληξη, λίγα μέτρα λοξά, απέναντι από το εξοχικό σπίτι του Goethe, ένα δεύτερο ολόιδιο με το πρώτο. "Αυτό είναι το δίδυμο αδελφάκι" μού εξήγησε μια ξεναγός που έτυχε να βρίσκεται δίπλα μου. "Βρίσκεται εδώ μόλις λίγες εβδομάδες. Κατασκευάστηκε ειδικά για την πολιτιστική". Ξαφνιάστηκα και αρχικά δεν μπόρεσα να καταλάβω το νόημα αυτής της κατασκευής. Πλησιάζοντας άκουσα την ίδια ξεναγό να εξηγεί στο γκρουπ της ότι πρόκειται για ένα ακριβές αντίγραφο του αρχικού σπιτιού. "Ζούμε στην εποχή της αναπαραγωγής. Η πραγματικότητα πλέον αμφισβητείται. Ποια είναι η αξία του αυθεντικού;" ρώταγε την απορημένη ομάδα που στεκόταν μπροστά της. Θέλησα να επισκεφτώ το εσωτερικό του αντιγράφου, αλλά ανακάλυψα ότι το εισιτήριο εισόδου ήταν κατά ένα μάρκο πιο ακριβό απ' ό,τι εκείνο στο πραγματικό. Αρκέστηκα να το περιεργαστώ απ' έξω. Έχασα βέβαια την ευκαιρία να αγγίξω όλες τις κόπιες των επίπλων και αντικειμένων του Goethe στο δεύτερο σπιτάκι, πράγμα που στο αυθεντικό απαγορεύεται.

Πρέπει να ομολογήσω ότι άρχισα να κουράζομαι κατά τη διάρκεια των περιπάτων μου από κάποια στιγμή και έπειτα επειδή άκουγα τους οδηγούς των τουριστικών γκρουπ να αναφέρονται συνεχώς στον Goethe. Αποφάσισα να ταξιδέψω λίγο σε μία διαφορετική εποχή και επισκέφτηκα το μουσείο για τη ζωή του γιατρού και ιδρυτή του νοσοκομείου του Λαμπαρενέ στην Αφρική Albert Schweizer (1875-1965). Το μουσείο αυτό λειτουργεί από το 1984 και εκθέτει προσωπικά του αντικείμενα, γράμματα, φωτογραφίες και μια σειρά βιβλίων με σκέψεις του. Καθώς έφευγα από το ατμοσφαιρικό κτίριο η κυρία στο ταμείο μού χάρισε μία κάρτα με το σκίτσο του Schweizer και το εξής κείμενο: "Επειδή είναι ξεκάθαρο πόσο τρομερός θα ήταν ένας πόλεμος στην εποχή μας, γι' αυτό δεν πρέπει να χαραμιστεί καμία προσπάθεια για να αποφευχθεί". Βρήκα το κείμενο αυτό πολύ επίκαιρο. Μπροστά στο μουσείο είδα το πρώτο γερμανικό μνημείο προς τιμή του "γιατρού της ζούγκλας", το οποίο κατασκευάστηκε τρία χρόνια μετά από τον θάνατό του. Το γλυπτό απεικονίζει τον γιατρό να στέκεται δίπλα σε μία Αφρικανή που έχει ένα παιδάκι στην αγκαλιά της.

Μετά από το νοητό μου ταξίδι στην Αφρική άρχισα να κάνω βόλτες στους γύρω δρόμους. Ξαφνικά βρέθηκα μπροστά σε ένα εντυπωσιακό μεγάλο διώροφο κτίριο (Marstall). Χτίστηκε το 1873-1878 και λειτουργούσε ως κύρια εγκατάσταση των αυλικών στάβλων. Σήμερα όμως δεν μπορεί πλέον να συνδεθεί με την εποχή εκείνη. Και αυτό επειδή κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου χρησιμοποιήθηκε από τη γκεστάπο για την συγκέντρωση κρατουμένων με προορισμό το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Buchenwald. Επίσης ήταν σε όλη την διάρκεια του πολέμου φυλακή και τόπος βασανιστηρίων. Από τον Ιούλιο του 1945 έως το 1950 ήταν φυλαγμένα στους χώρους του τα αρχεία της κόκκινης

◆ Το παλάτι Belvedere βρίσκεται περίπου 3 χμ. δυτικά της πόλης. Χτίστηκε μεταξύ 1724 και 1732 κατά τα πρότυπα του ομώνυμου παλατιού στη Βιέννη. Λειτουργούσε ως μία από τις τρεις θερινές κατοικίες των δουκών της Βαϊμάρης (οι άλλες είναι το παλάτι Ettersberg και το παλάτι Tiefurt).

◆ Το παλάτι του Ettersberg βρίσκεται 10 χμ. βόρεια της Βαϊμάρης, στους πρόποδες του ομώνυμου λόφου. Οι δούκες της Βαϊμάρης συνήθιζαν να πηγαίνουν από τα μέσα του 16ου αιώνα στην περιοχή αυτή για κυνήγι. Από το 1776 έως το 1780 στο μέρος αυτό περνούσε τα καλοκαίρια της η δούκισσα Anna Amalia. Εκείνη την εποχή λειτουργούσε ως πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο. Το 1842 ανακαινίστηκε κάτω από την επίβλεψη της δούκισσας Maria Pawlowna για να περνάει εκεί τους θερινούς μήνες ο γιός της Carl Alexander.

στρατιάς και του σοβιετικού υπουργείου Εσωτερικών. Μόλις το 1984 τοποθετήθηκε στην κεντρική πύλη του κτιρίου μία επιγραφή εις μνήμη των 149 κρατουμένων που εξοντώθηκαν σε αυτό τον Απρίλιο του 1945. Από το 1951 μέχρι σήμερα στεγάζει τα αρχεία του κρατιδίου της Θουριγγίας.

Κοντά στο Marstall, στα ανατολικά του κέντρου της πόλης και δίπλα στο πάρκο, βρίσκεται το παλάτι της πόλης. Σήμερα φιλοξενεί μία μεγάλη συλλογή έργων τέχνης (ρωσικές εικόνες, εκκλησιαστική τέχνη του μεσαίωνα, πίνακες γερμανών ζωγράφων του 16ου, 18ου και 19ου αιώνα, πίνακες ολλανδών ζωγράφων του 16ου-18ου αιώνα, πίνακες ζωγράφων που έζησαν στην πρώην Ανατολική Γερμανία κ.ά.) καθώς και τη συλλογή "Paul Maenz". Τα εκθέματα είναι εντυπωσιακά. Μεγάλο ενδιαφέρον έχουν όμως και οι εσωτερικοί χώροι του παλατιού, το οποίο αναφέρεται για πρώτη φορά στις ιστορικές πηγές στα τέλη του 9ου αιώνα ως "κάστρο στις όχθες του ποταμού Ilm". Εκείνη την εποχή είχε μεγάλα ψηλά τείχη και ολόγυρά του υπήρχε τάφρος. Από το παλαιότερο κομμάτι της εγκατάστασης έχει διασωθεί μονάχα το μέρος γύρω από τον πύργο.

Οι καινούριες πτέρυγες του μεταγενέστερου παλατιού, το χτίσιμο των οποίων ολοκληρώθηκε το 1439, άλλαξαν πολλές φορές τη μορφή τους μέσα στις επόμενες δεκαετίες. Από τα μέσα του 16ου αιώνα άρχισε να μεταμορφώνεται το κάστρο ύστερο-γοτθικού ρυθμού σε παλάτι της αναγέννησης. Όταν το 1618 κάηκαν πολλά από τα κτίσματα, αποφασίστηκε να ξαναχτιστεί εξαρχής, αυτή τη φορά σε στυλ ιταλικού μπαρόκ. Το παλάτι όμως κάηκε ξανά το 1774. Κάτω από την εποπτεία μιας ειδικής επιτροπής, μέλος της οποίας ήταν και ο Goethe, χτίστηκαν τρεις από τις πιο εντυπωσιακές πτέρυγες, οι οποίες υπάρχουν μέχρι σήμερα. Το παλάτι απόκτησε την τελική του μορφή το 1913/14, όταν προστέθηκε στην νότια του πλευρά μία τέταρτη πτέρυγα, για να αποκόψει την εσωτερική αυλή από τον δρόμο και το πάρκο.

Ενώ περιεργαζόμουν την εσωτερική υπαίθρια αυλή του παλατιού, με πλησίασε ένας ηλικιωμένος κύριος. Φαινόταν πολύ γερασμένος και συγχρόνως πολύ ακμαίος. Βλέποντάς με να φωτογραφίζω το δάπεδο μου διηγήθηκε τα εξής: "Αυτές οι πέτρες με τις οποίες είναι στρωμένη η αυλή σπανίζουν πλέον. Παλιά ήταν πολλά σημεία της πόλης λιθόστρωτα. Επί ανατολικογερμανικού καθεστώτος αφαιρούσαν τις κατεργασμένες πέτρες από τους δρόμους και τις πουλούσανε στη δύση. Σήμερα δεν υπάρχουν τα χρήματα για να τοποθετήσουμε καινούριες στα σημεία αυτά".

Το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Buchenwald

Στα βορειοανατολικά της πόλης, στον λόφο του Ettersberg βρίσκεται το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Buchenwald. Το επισκέπτονται καθημερινά εκατοντάδες άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και πολλοί μαθητές από όλη την επικράτεια και το εξωτερικό. Κατά τη δεκαετία του '50 απομακρύνθηκαν οι ξύλινες παράγκες στις οποίες έμεναν οι κρατούμενοι και γκρεμίστηκαν κάποια κτίρια. Παρόλα αυτά η ατμόσφαιρα της περιοχής παραμένει βαριά. Σήμερα έχουν τοποθετηθεί επεξηγηματικές πινακίδες για το πώς ήταν διαμορφωμένο το στρατόπεδο. Το 1958 εγκαινιάστηκε σε κοντινή τοποθεσία ένα μεγαλόπρεπο μνημείο για την αντίσταση ενάντια στον φασισμό.

Το στρατόπεδο χτίστηκε από αιχμαλώτους των Ναζί το 1937. Αρχικά προοριζόταν για πολιτικούς αντιπάλους του ναζιστικού καθεστώτος, μικρό-εγκληματίες και "αντικοινωνικούς" (Εβραίοι, μάρτυρες του Ιεχωβά, ομοφυλόφιλοι κ.λπ.). Με την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου άρχισαν να κρατούνται στο Buchenwald όλο και περισσότεροι ξένοι πολίτες. Κατά την απελευθέρωση του 1945, το 95% των κρατουμένων δεν ήταν Γερμανοί. Αν και δεν ήταν τόπος ολοκληρωτικής οργανωμένης εξόντωσης, έγιναν σε αυτό πολλές μαζικές εξοντώσεις κρατουμένων πολέμου, κυρίως από το 1943 και μετά. Πολλοί κρατούμενοι ξεψύχησαν κατά τη διάρκεια ιατρικών πειραμάτων. Υπολογίζεται ότι από το 1937 ως το 1945 πέρασαν από το Buchenwald πάνω από 250.000 άνθρωποι από 18 διαφορετικά έθνη (και από την Ελλάδα). Από αυτούς πέθαναν κατά τη διάρκεια της κράτησής τους πάνω από 56.000.

Από το 1945 ως το 1950 το ίδιο στρατόπεδο χρησιμοποιήθηκε από τις σοβιετικές δυνάμεις κατοχής για τη διεξαγωγή της δικιάς τους "πολιτικής κάθαρσης". Στο "Speziallager Nr. 2" (ειδικό στρατόπεδο No. 2) πέθαναν πάνω από 7.000 κρατούμενοι, κυρίως από υποσιτισμό και αμέλεια των αρχών. Συνολικά στις εγκαταστάσεις αυτές φυλακίστηκαν, τα πέντε εκείνα χρόνια, περισσότεροι από 28.000 άνθρωποι. "Εμείς δεν γνωρίζαμε τίποτα για το ειδικό στρατόπεδο" μου διηγείται η φίλη μου Baerbel, η οποία μεγάλωσε στη Δρέσδη. "Στο σχολείο μάς μιλούσαν συνέχεια για τις βιαιοπραγίες του φασιστικού καθεστώτος του Hitler. Η επίσκεψη στο στρατόπεδο του Buchenwald ήταν ένα "πρέπει" για όλα τα σχολεία της πρώην Ανατολικής Γερμανίας. Για το πώς χρησιμοποιήθηκε μετά από το τέλος του πολέμου το μάθαμε μόλις πριν από 10 χρόνια".

Φεύγοντας από το Buchenwald αναρωτιέται κανείς αν αυτός ο τόπος μνήμης μπορεί να ευαισθητοποιήσει το κοινό σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην επαναληφθεί η ιστορία. Νομίζω ότι αυτή η σκέψη είναι πολύ ουτοπική. Οι δύο τελείως διαφορετικές πλευρές που χαρακτηρίζουν τη Βαϊμάρη με έβαλαν όμως σε σκέψεις. Πιστεύω ότι αυτό ακριβώς ήταν και μέρος των φιλοδοξιών όσων ασχολήθηκαν με τη διαμόρφωση των εκδηλώσεων στα πλαίσια της πολιτιστικής πρωτεύουσας. Δεν είχα την εντύπωση ότι η Βαϊμάρη προσπαθεί να κρυφτεί πίσω από τις προσωπικότητες του Goethe και του Schiller. Ίσα-ίσα προσπαθεί να μεταδώσει μέσω των πληροφοριακών πανό και των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται όλο τον χρόνο μία σφαιρική εικόνα του παρελθόντος. Μετά από την επίσκεψή μου στη Βαϊμάρη είχα την αίσθηση ότι έκανα ένα γενικότερο ταξίδι στην ιστορία της ανθρωπότητας. Αξίζει να επισκεφτείτε αυτή την πόλη και να την αφήσετε να σας μαγέψει και να σας συγκινήσει από κοντά.

◆ Τόπος μνήμης στη νοτιοανατολική πλευρά του Ettersberg. Από τον δρόμο των εθνών, ο δρόμος της ελευθερίας οδηγεί στην πλατεία της γιορτής. Έντεκα φιγούρες συμβολίζουν το ανθρώπινο πεπρωμένο στο στρατόπεδο (μνημείο του Frity Cremer). Από πίσω βρίσκεται ένα μνημείο σε μορφή καμπαναριού (50 μέτρα ύψος). Στο εσωτερικό σκεπάζει μία χάλκινη πλάκα με χώμα από το στρατόπεδο.

◆ Το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Buchenwald. Οι εγκαταστάσεις του στρατοπέδου είναι ανοιχτές στο κοινό. Από τα κτίρια δεν έχουν διασωθεί πολλά. Οι κρατούμενοι περνούσαν την κεντρική πύλη που φαίνεται στο βάθος της φωτογραφίας. Η σιδερένια πόρτα της εισόδου έχει την επιγραφή "Jedem das Seine" (στον κάθε ένα αυτό που του πρέπει). Κοντά στην πύλη υπήρχε ένα ειδικό στρατόπεδο για φυλακισμένους εβραϊκής καταγωγής και ένα για Πολωνούς. Το μεγαλύτερο μέρος του χώρου ήταν γεμάτο με παράγκες στις οποίες έμεναν οι φυλακισμένοι.

◆ Τόπος μνήμης στην νοτιοανατολική πλευρά του Ettersberg. Ο δρόμος των εθνών ενώνει τρεις κυκλικούς μαζικούς τάφους, στους οποίους θάφτηκαν λίγο πριν από το τέλος του πολέμου γύρω στα 10.000 θύματα. Στον δρόμο των εθνών υπάρχουν 18 πυλώνες. Ο κάθε ένας είναι αφιερωμένος σε μία χώρα προέλευσης των κρατουμένων. Στην φωτογραφία φαίνεται σε πρώτο πλάνο ο πυλώνας με την επιγραφή "Griechenland". Στην πίσω μεριά γράφει "Ελλάς".